

Sak T.V. Dyferentsiyovanyy approach to teaching students with special educational needs.

The article discusses approaches to differentiated instruction of students with special educational needs in the inclusive classroom. The analysis of foreign experience associated with the differentiation of the curriculum from the standpoint of its main components: content, performance, organization of educational process. It is shown that the differentiation of the educational environment in terms of inclusion of secondary school should include: Content of training; The learning process; Socialization skills. The content of teaching differentiation origins of the State standard primary education for children with special educational needs, outlining vital competence. Determined that the differentiation is subject to state requirements for general education students are in academic performance evaluation criteria that specifies the determination of the optimal level of mastering the training content, and demonstrate the extent of his mastery of the learner. Differentiation of the educational process covers the selection of methods, techniques and technologies that ensure effective learning and generalization of learning material pupil with special educational needs. From the standpoint of the formation of social competence skills socialization differentiation be covering the development of correctional behaviors forming ability to build social relationships and informal emotional and personal relationships with peers.

Keywords: differentiation, kurykulum, learning content, learning, socialization skills, correctional development.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2014 р.

Статтю прийнято до друку 17.03.2014 р.

УДК: 376.36 + 81`364

**ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ІМПРЕСИВНОГО РІВНЯ РОЗВИТКУ СИНТАКСИЧНОГО КОМПОНЕНТА
МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІЗ МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ**

Сорочан Ю.Б.

Сучасний стан розвитку логопедичної науки характеризується вдосконаленням науково-теоретичного й методичного апарату обстеження мовлення дітей, розробкою інтегрованих методик з метою створення оптимальних корекційних програм, які б забезпечували їх особистісний розвиток. Тому одним з провідних завдань логопедії являється формування мовленнєвої діяльності у процесі порушеного онтогенезу за допомогою методик, розроблених дослідниками минулого та сучасності, серед яких особливої уваги заслуговують такі, що ґрунтуються на психолінгвістичних та нейролінгвістичних моделях мовленнєвого розвитку (Д.Слобін, О. О. Леонтьєв, О.Р. Лурія, М. І. Жинкін, І. О.Зимня, Т. В. Ахутіна, Є. Ф. Соботович та інші) [1,3,5,8,9].

Занурюючись у проблему вивчення механізмів формування мовленнєвого висловлювання у молодших школярів з моторною алалією, вважаємо за доцільне проведення експериментального дослідження з метою вивчення рівня їх мовленнєвого розвитку на імпресивному та експресивному рівнях, як критеріїв сформованості мовленнєвої компетенції на синтаксичному рівні. Інтерес до вивчення синтаксису широким колом науковців пояснюється особливим значенням останнього в процесі мовотворення [1,2,9].

Оволодіння дитиною змістом та формою мовленнєвих одиниць, правилами їх комбінування у відповідності до норм рідної мови, породження власного висловлювання та його реалізація на синтаксичному рівні, згідно нейролінгвістичних теорій, забезпечуються низкою мозкових механізмів [1,6]. За визначенням Л.С. Виготського, О. Р. Лурія, «мозкові механізми» - це сукупність морфологічних структур (зон, ділянок) в корі великих півкуль і в підкіркових утвореннях та фізіологічних процесів, що відбуваються в них. Вони входять в єдину систему, яка ґрунтується на морфофізіологічній основі психічних функцій (до складу яких входить і мовлення). О.Р.Лурія у своїх дослідженнях зазначав, що «вищі психічні функції як складні функціональні системи не можуть бути локалізовані у вузьких зонах мозкової кори або в ізольованих клітинних групах, а повинні охоплювати складні системи зон, які працюють спільно. Кожна з них вносить свій вклад в здійснення складних психічних процесів та розташовуються в різних, іноді дуже віддалених одна від одної ділянках мозку» (Лурія, 1969) [1,6]. Таким чином, недорозвинення або несформованість цих механізмів у логопатів із моторною алалією відбувається внаслідок органічного ураження в пренатальний або ранній натальний період. Означена категорія останніх представлена широким спектром мовленнєвих патологій із різномірною структурою дефекту та етіопатогенезом. Саме це визначатиме структуру дефекту та особливості формування мовленнєвого висловлювання як у загальному контексті мовного розвитку, так і у частковому (на синтаксичному рівні) [3,6,7].

Стаття присвячена питанню діагностики стану розвитку імпресивного рівня мовленнєвої компетенції (початкової одиниці мовного онтогенезу) на синтаксичному рівні у логопатів з моторною алалією. Рівнева діагностика передбачає використання різноманітної педагогічної та психологічної допомоги, залежно від провідного механізму органічного ушкодження певної ділянки кори головного мозку [1,6]. З метою забезпечення чистоти експерименту, проведення діагностики передбачалося рідною мовою дитини (українською або російською). Загальна експериментальна методика складається із трьох блоків, кожен з яких містить діагностичні завдання, представлені мовленнєвими пробами (від лат. *probo* – випробую: частина чого-небудь, що використовується для аналізу, випробування, перевірки Д.М.Ушаков) [10]. Використання проб міститься у

експериментальних дослідженнях О.Р.Лурії, що знайшло відображення у запропонованій нами діагностичній методиці [6]. В кінці кожної проби пропонується нейролінгвістичний коментар з метою диференціації у визначенні форми моторної алалії, що залежить від ураження певної ділянки кори головного мозку в межах певного порушення (за нейролінгвістичною теорією О.Р.Лурії) [6, 10].

Експериментальна методика обстеження побудована на основі наступних принципів, серед яких:

- етіопатогенетичний;
- принцип системності;
- розвитку;
- урахування індивідуальності дитини та ін.

В якості дидактичного матеріалу використовувалися іграшки, реальні об'єкти, картинки тощо. Вербальні інструкції і тексти підібрані відповідно віку дитини, рівню її мовленнєвого та інтелектуального розвитку, а також з урахуванням соціальному досвіду. Перевага віддавалася універсальному тестовому матеріалу, за допомогою якого проводилось обстеження декількох категорій мовних одиниць [1, 8, 9].

У процесі обстеження маємо встановити:

Рівень розвитку синтаксичної сторони мовлення на імпресивному рівні (на рівні словосполучення та речення).

1) Розуміння дитиною смислових зв'язків між словами у словосполученнях та реченнях різних конструкцій.

2) Засвоєння синтаксичних значень відношення, виражених синтаксичними морфемами, що виявляється у правильному розпізнаванні синтаксичної функції слова та розумінні змісту речення.

3) Розуміння граматичних зв'язків узгодження слів у реченні.

Запропонований зміст мовленнєвого обстеження дозволить зафіксувати відхилення в оволодінні дитиною практичними граматичними знаннями (граматичними узагальненнями); встановити рівень відставання у розвитку від норми; визначення порушень у здійсненні операцій з граматичними одиницями мови, обумовлюючих їх формування.

В основу запропонованої нами експериментальної діагностики покладені матеріали досліджень Р.І.Лалаєвої, Є.Ф.Соботович, О.Р.Лурії, Е.Крепеліна, О.М.Корньова, Х.Г. Кента, А.Дж. Розанова (адаптовані Дж. Дізе і Ч. Осгудом), К.Юнга, Еббінгауза, Севін і Перчонок, О.М.Берштейна та їх варіанти [1, 3, 4, 5, 9].

Дослідження синтаксичної сторони мовлення на імпресивному рівні

(вивчення граматичної структуризації на рівні словосполучення в контексті загального експериментального дослідження стану розвитку синтаксичного компонента мовленнєвої компетенції у молодших школярів із моторною алалією)

У ряді досліджень Г.Л.Розенгарт-Пупко, К.Л.Якубовської, Н.Г. Морозової та Л.С. Славіної пасивне мовлення розглядається як база та передумова для виникнення активного мовлення та як один із підготовчих елементів, в якому особливої значущості набуває розуміння. Вивчення цього феномену позначено у роботах Р.М.Боскіс, К.Г. Коровіна, А.Г. Зікєєвої, Л.І. Тігранової та інших [3, 7, 8, 9].

Дослідження граматичної структуризації на рівні словосполучення

Тяжкі порушення мовлення обумовлюють значні труднощі у використанні діагностичних методик. Як правило, вони потребують словесної інструкції або мовленнєвої відповіді. Тому одним із можливих засобів вирішення цієї проблеми є використання невербальних методик. Закономірності формування і функціонування мовної комунікації обумовлюють використання знаків мови для здійснення мовленнєвої та розумової діяльності. Започатковуючи дослідження, з'ясуємо рівень розуміння найменшої синтаксичної конструкції – словосполучення. (Див. **Проби 1.1.-1.2.**). Знання основних закономірностей здійснення мовної діяльності (починаючи з найменших одиниць), її формування в ході онтогенезу складають основу (базу) для подальшого дослідження рівнів мовленнєвої діяльності в умовах загального мовленнєвого дизонтогенезу.

Запропоновані проби на вивчення імпресивного рівня вміщують певні тести дії, проте вони не є невербальними, тому що містять словесну інструкцію, припускаючи (у своїй більшості) використання понятійного мислення і відповіді на завдання не в словесній формі, а у вигляді тих або інших дій. Проби побудовані із завдань, які не виходять за межі мовленнєвого матеріалу і не потребують активного його перетворення.

Проби 1.1.-1.3 вміщують завдання, які подаються у таких формах, як: а) впізнавання об'єкта за словесним описом (показ картинки, частини зображуваного, що співвідноситься із визначеним словом; або реального об'єкта); б) називання слова під час демонстрації картинки із зображенням предмета або його частини.

Пропонуємо зміст деяких експериментальних завдань.

Проба 1.1. Розуміння приєднаниково-відмінкових конструкцій.

Мета: Дослідити розуміння дитиною смислових зв'язків між словами у словосполученнях.

Дидактичний матеріал (наочний та мовленнєвий): картинки із зображеннями двох предметів у різних просторових співвідношеннях: ложка у склянці, ложка на склянці, ложка під склянкою, ложка за склянкою, ложка попереду склянки; щітка на тумбочці, щітка під тумбочкою, щітка біля тумбочки. Використовуються також реальні предмети: олівець і книга.

Інструкція та процедура проведення: Дослідження проводиться з використанням двох видів завдань.

Проба 1.1а. Дитині пропонується показати картинку. Дається інструкція, типу: «Покажи картинку, на якій зображена , ложка у склянці? Де ложка на склянці?» Якщо дитина не може зрозуміти семантичного значення конструкції, визначається предметна співвіднесеність намальованого за допомогою запитань.

Стимулюючі запитання: Покажи, де склянка, а де ложка; де у склянки верх, низ, середина? Покажи, на якому з малюнків зображено ложку у склянці, на склянці і т.д ». Якщо дитина самостійно впоралася з пробою 1.1.а, переходимо до проби 1.1.б.

Проба 1.1б. Дитині пропонується виконати дію. Інструкції: «Поклади олівець у книгу, на книгу, під книгу, попереду книги, за книгою, біля книги та ін.», «Візьми олівець з книги, із-під книги».

Стимулюючі запитання: Покажи, де олівець, а де книга? У разі невиконання завдання педагог показує одну із дій.

Коментар: Неможливість виконати завдання та зрозуміти семантичне значення конструкції на прикладі співставлення слів (згідно досліджень О.Р.Лурії, М.К.Бурлакової та ін.) говорить про порушення квазіпросторових координат, що обумовлено ураженням задніх відділів кори головного мозку та співвідноситься з парадигматичною формою моторної алалії. Персевераторні повторення останньої дії засвідчують ураження передніх відділів мозкової кори .

Проба 1.2. Розуміння зворотніх дієслів.

Мета: Визначити можливість диференціації дитиною дієслів в імпресивному мовленні.

Дидактичний матеріал (наочний та мовленнєвий): картинки з позначенням дій (Хлопчик ховає машинку. Хлопчик ховається за стільцем. Дівчинка причісує сестричку. Дівчинка причісується. Хлопчик одягається. Дівчинка одягає сестричку. Хлопчик витирає дошку. Дівчинка витирається рушником).

Інструкція та процедура проведення: Експериментатор показує дитині парні картинки, наприклад, «Хлопчик ховає» і «Хлопчик ховається». Дається наступна інструкція: «Тут хтось ховає, а хтось ховається. Покажи, хто ховає? А хто ховається?». Якщо дитина не розуміє особу дієслова, її просять показати по черзі хлопчика, потім машинку та задають навідні питання.

Стимулюючі запитання: Покажи, де хлопчик, а де машинка? Чи може машинка ховатися сама? Так, ні. А хлопчик? Так, може. Тоді покажи на малюночку, на якому хлопчик ховає машинку? А де ховається сам?

Коментар: Порушення процесу аналізу та синтезу сприйняття предмета чи ситуації за допомогою зорового аналізатора, неможливість усвідомити семантичне значення збігу слів свідчить про порушення парадигматичного характеру, що пов'язано з ураженням постцентрального відділів к.г.м. у нижній третині задньої центральної звивини та нижній частині тім'яної долі. Випадки загальної інертності виникаючих стереотипів на фоні загальної інактивності, не є специфічним мовленнєвим порушенням. Це є результатом зниженого стану кори головного мозку (за визначенням О.Р.Лурія) і буде свідчити про ураження передніх відділів к.г.м.

Проба 1.3. Диференціація дієслів із різними префіксами.

Мета: Визначити можливість диференціації та розуміння дитиною дієслів з різними префіксами в імпресивному мовленні.

Дидактичний матеріал (наочний та мовленнєвий): картинки, що зображують різні дії (Діти входять. Діти виходять. Хлопчик відкриває двері. Хлопчик закриває двері. Пташка влітає. Пташка вилітає. Хлопчик наливає воду. Хлопчик виливає воду.).

Інструкція та процедура проведення: Дитині пропонується парні картинки, наприклад, «хлопчик відкриває двері» і «хлопчик закриває двері».

Експериментатор дає наступну інструкцію: «Покажи картинку, на якій хлопчик відкриває двері? На якій хлопчик закриває двері?». У разі виникнення труднощів пропонуємо питання, які допоможуть виділити необхідний малюнок за допомогою семантичної підказки або моделювання ситуації.

Стимулюючі запитання: Покажи картинку, на якій хлопчик підходить до будинку та відкриває двері. А на якій , виходячи, хлопчик закриває двері.

Коментар: Труднощі у виконанні цього завдання вказують на порушення синтагматично організованої мовної системи, що пов'язана з функцією третинних полів лобної долі к.г.м. і відповідає за словотвір (утворення за допомогою морфем з похідних слів цілих гнізд споріднених дієслів). Проблеми розуміння симультанних квазіпросторових координат (парадигматична система мовленнєвих одиниць) є наслідком ураження задніх відділів кори, а саме її тім'яно-скронево-потиличної частини.

Отже, запропоновані нами діагностичні завдання першого рівня обстеження мовленнєвої компетенції на синтаксичному рівні у дітей з моторною алалією нададуть можливість детальніше зафіксувати відхилення в оволодінні практичними граматичними знаннями (граматичними узагальненнями); визначити, наскільки логопат відстає в своєму розвитку від норми, а також визначити порушені в своєму розвитку операції з граматичними одиницями мови, що обумовлюють їх формування.

Література

1. Ахутина Т. В. Нейролингвистический анализ синтаксиса. - М., 1989. 2. Глухов В. Психолінгвістика. Теория речевой деятельности. М.: Изд-во: АСТ, 2007. - 318 с. 3. Зимняя И. А. Лингвопсихология речевой деятельности. - Москва — Воронеж 2001. 4. Ковшиков В. А. Экспрессивная алалия. — М.: «Институт общегуманитарных исследований», 2001. — 96 с. 5. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность. — М., 1969. 6. Лурия А. Р. Основные проблемы нейролингвистики. — М.: 1975. — 253с. 7. Психолінгвістика: Учебник для вузов/ Под ред. Т. Н. Ушаковой. — М.: ПЕР СЭ, 2006. — С.390. 8. Соботович Е. Ф. Нарушение речевого развития у детей и пути их коррекции. — К., 1995. 9. Соботович Е. Ф. Психолінгвістическая структура речевой деятельности и механизмы ее формирования.- К.: ІЗМН, 1997.- 44с. 10. Толковый словарь русского языка: В 4 т. / Под ред. Ушакова Д. Н. — М.: Государственный институт «Советская энциклопедия»; ОГИЗ (т. 1); Государственное издательство иностранных и национальных словарей (т. 2-4), 1935—1940. — 45 000 экз. (2-е издание словаря вышло в 1947—1948 годах.) Словарь содержит 85 289 слов.

References

1. Akhutina T.V. Neurolinguistic analysis of syntax. — M, 1989. 2. Glukhov V. Psycholinguistics. Theory of speech activity. M: Publishing house of the act, 2007. — 318 s. 3. Winter I. A. Linguistik psychology of speech activity. — Moscow — Voronezh 2001. 4. Pans Century A. Expressive alalia. — M: Institute of General human studies«, 2001. — 96 s. 5. Leont'ev A. A. Language, speech, speech activity. — M, 1969. 6. Luria A. R. Main problems neurolinguistic. — M: 1975. — 253s. 7. Psycholinguistics: Textbook for universities/ Ed. by T. N. Ushakova. — M: PER SE, 2006. — s.390. 8. Sobotovitch E. F. Infringement of speech development of children and the ways of their correction. — K., 1995. 9. Sobotovitch E. F. Psycholinguistic structure of the speech activity and mechanisms of its formation.— K.: IZMN, 1997.— 44s. 10. Explanatory dictionary of Russian : In 4 t. / Under red. Ushakov D. N. it is M.: the State institute «The oviet encyclopaedia»; OGIЗ (т. 1); State publishing house of foreign and national dictionaries (t. 2-4), 1935-1940. — 45 000 ekz. (2th edition of dictionary went out in 1947-1948.) A dictionary contains 85 289 words.

Сорочан Ю.Б. Особливості діагностики імпресивного рівня розвитку синтаксичного компонента мовленнєвої компетенції у молодших школярів із моторною алалією

У статті розглядається проблема діагностики рівня розвитку синтаксичного компоненту мовленнєвої компетенції у молодших школярів із моторною алалією на сучасному етапі, що є одним із провідних завдань сучасної логопедичної науки в контексті дослідження та формування мовленнєвої діяльності у процесі нормального та порушеного онтогенезу. Здійснено аналіз існуючих моделей мовленнєвого розвитку вітчизняних та закордонних науковців. Проаналізовано, що у більшості методик, які базуються на розумінні алалії як розладу, обумовленого патологією моторики або немовних форм психічної діяльності, не простежується чітко обґрунтованої системи формування мовного механізму. Виходячи з цього, розроблений варіант дослідження спирається на розуміння механізму моторної алалії, ґрунтуючись саме на «мовній» концепції, що надасть можливості для більш поглибленого вивчення типових порушень у логопатів із моторною алалією на імпресивному рівні (семантичних, лексичних, граматичних та фонематичних). Зазначено, що структура мовленнєвого дефекту у вищезазначеної групи логопатів буде визначатись згідно нейролінгвістичного та психолінгвістичного аспектів, пов'язаних з локалізацією ВПФ у корі головного мозку. Обґрунтована доцільність та певна послідовність надання різних види допомоги у ході виконання проб в межах експериментального дослідження у разі виникнення труднощів. Розроблен змістовний коментар, щодо диференціальної діагностики школярів із моторною алалією за формами, залежно від провідної дії механізму органічного ураження. Зазначі подальші шляхи удосконалення діагностики рівня мовного розвитку в контексті загальної відновлювальної роботи з дітьми із ТПМ.

Ключові слова: синтаксичний рівень, імпресивний рівень, моторна алалія, мовленнєва компетентність, мовленнєвий онтогенез.

Сорочан Ю.Б. Особенности диагностики импресивного уровня развития синтаксического компонента речевой компетенции у младших школьников с моторной алалией

В статье рассматривается проблема диагностики уровня развития синтаксического компонента речевой компетенции у младших школьников с моторной алалией на современном этапе, что является одним из ведущих заданий современной логопедической науки в контексте исследования и формирования речевой деятельности в процессе нормального и нарушенного онтогенеза. Осуществлен анализ существующих моделей речевого развития отечественных и зарубежных ученых. Проанализировано, что в большинстве методик, которые базируются на понимании алалии как расстройства, обусловленного патологией моторики или неязыковых форм психической деятельности, не прослеживается четко обоснованной системы формирования языкового механизма. Исходя из этого, разработанный вариант исследования опирается на понимание механизма моторной алалии, основываясь именно на «языковой» концепции, которая предоставит возможности для более углубленного изучения типичных нарушений у логопатов с моторной алалией на импресивном уровне (семантических, лексических, грамматических и фонемных). Отмечено, что структура речевого дефекта у вышеупомянутой группы детей будет определяться согласно нейролингвистического и психолінгвістического аспектов, связанных с локализацией ВПФ в коре головного мозга. Обоснована целесообразность и определенная последовательность в предоставлении разных виды помощи по ходу выполнения проб в пределах экспериментального исследования в случае

возникновения трудностей. Розробтан содержательный комментарий, относительно дифференциальной диагностики логопатов с моторной алалией по формам, в зависимости от ведущего действия механизма органического поражения. Обозначены дальнейшие пути усовершенствования диагностики уровня языкового развития в контексте общей коррекционной работы с детьми с ТНР.

Ключевые слова: синтаксический уровень, импрессивный уровень, моторная алалия, речевая компетентность, речевой онтогенез.

Sorochan U. B. Features of diagnostics of impressive level of development of syntactic component of speech competence for junior schoolchildren with motor alaliya

In the article the problem of diagnostics of level of development of syntactic component of speech competence is examined for junior schoolchildren with motor alaliya on the modern stage, that is one of leading tasks of modern speech therapy science in the context of research and forming of speech activity in the process of normal and broken ontogenesis. The analysis of existent models of speech development of home and foreign scientists is carried out. It is analysed, that in most methodologies, which are based on understanding of alaliya as the disorder conditioned by pathology of movement or unlanguage forms of psychical activity, not traced clearly reasonable system of forming of language mechanism. On this basis, the worked out variant of research leans against understanding of mechanism of motor alaliya, being base on exactly «language» conception which will give to possibility for more deep study of typical violations for logopats with motor alaliya at impressive level (semantic, lexical, grammatical and phoneme). It is marked that the structure of speech defect at the above-mentioned group of children will be determined in obedience to neurolinguistik and psycholinguistic the aspects related to localization of VPF in a cortex. Expediency and certain sequence are reasonable in a grant different types of help on motion implementation of tests within the limits of experimental research in case of origin of difficulties. Created rich in content comment, relatively differential diagnostics of logopats with motor alaliya on forms, depending on the leading action of mechanism of organic defeat. The further ways of improvement of diagnostics of level of language development are marked in the context of general correction work with children with heavy infringement of speech.

Keywords: syntactic level, impressive level, motor alaliya, speech competence, speech ontogenesis.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2014 р.

Статтю прийнято до друку 20.03. 2014 р.

Рецензент: д.п.н., доцент Савінова Н.В.

УДК 376-056,264:81'233

**ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ВИНИКНЕННЯ РІЗНИХ ФОРМ ДИСГРАФІЇ
У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Тенцер Л.В.

Проблема вивчення порушень письма у дітей в наш час стає все більш актуальною. В останні десятиріччя з кожним роком збільшується кількість дітей, що мають дисграфію. Це порушення поширене не лише серед учнів спеціальних корекційних шкіл, а й масових загальноосвітніх. За даними досліджень М.Ю.Хватцева (50-ті роки ХХ століття), кількість учнів із дисграфією у молодших класах масових шкіл становила близько 6%. Пізніше рядом авторів були опубліковані нові відомості про поширеність цього розладу. І.М.Садовникова (1997) зазначала, що 10-12% учнів початкової школи мають дисграфічні розлади. О.М.Корнев (1997) наводить дані, які свідчать про те, що з 186 обстежених учнів перших класів у 21% виявлено даний розлад. За дослідженнями Л.Г.Парамонової (2004), навіть до кінця 3-го року навчання, незважаючи на проведену з 1-го класу логопедичну роботу, кількість дітей із порушеннями писемного мовлення у певні роки досягала 37%. За даними цього ж автора (2007) серед обстежених 300 учнів других класів у 53% (у 159 осіб) спостерігалася дисграфія [К.С.Прищеп, Д.Ф.Ніколенко, А.М.Богуш, М.С.Вашуленко, С.І.Дорошенко, Л.О.Калмикова, І.Р.Вихованець, Л.О.Варзацька, Л.А.Булаховський, Н.Д.Бабич, І.М.Садовникова, О.М.Корнев та ін.].

Різноманіття причин виникнення та складність механізмів дисграфії привертають до себе увагу фахівців різних галузей науки. Вивченню розладів писемного мовлення присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених: Є.Ф.Соботович, О.М.Гопіченко, Л.І.Бартеньєвої, Н.В.Чередніченко, Т.В.Пічугіної, Є.О.Данілавичоте, М.Ю.Хватцева, С.С.Мнухіна, О.О.Токаревої, Р.І.Лалаєвої, І.М.Садовникової, Л.Г.Парамонової, С.Б.Яковлева, В.М.Ликова, О.М.Корнева, Л.С.Цветкової та ін..

Основним симптомом дисграфії є наявність стійких і специфічних помилок на письмі. На початкових етапах навчання школярі допускають безліч помилок, але вони не є патологічними, не мають нічого спільного з розладом механізмів письма. Це прояв природних труднощів дітей під час навчання. По мірі набуття навичок письма вони швидко зникають. При дисграфії помилки носять стійкий характер, під час навчання вони не зникають, а кількість їх збільшується, особливо за умов ускладнення програмового матеріалу з рідної мови. Знання причин та особливостей прояву дисграфічних розладів відкривають шляхи не лише для корекції порушень, але і для їх попередження.